

ПРЕГЛЕД НА ПЕЧАТА – 20 януари 2010 г.

Медия: **ДНЕВНИК**

- Заглавие:**
- [Кристалина Георгиева - Козът на Борисов](#) Румяна Желева още е външен министър
 - [Борисов възложи на прокурорите да пишат наказателните закони](#) Една от идеите е шофирането в пияно състояние да не е престъпление
 - [Всяко зло за добро - оставката увеличи шансовете за одобрение на новата Еврокомисия](#) Вотът на пленарна сесия ще е на 9 февруари в Страсбург
 - [Новата оферта на "Крафт" се услади на "Кедбъри"](#) С 2 млрд. паунда повече американците спечелиха доверието на британския си конкурент
 - [Кризата сви продажбите на черни метали с 40% през 2009 г.](#) В страната вече не се произвеждат чугун и кислородно-конверторна стомана
 - [Увеличават се агросубсидиите за мляко и екоенергия](#) До 85% ще стигне безвъзмездната помощ за торища
 - [България поиска 10 млн. евро компенсации за граничната блокада](#) Борисов формира кризисен щаб, който да изчисли загубите
 - [Пазарът очаква подобрен диалог с бъдещото борсово ръководство](#) Индуриалният капитал поиска и по-ниски такси

Медия: **СЕГА**

- Заглавие:**
- [Общините си взимат концесиите, но и поддържането на пътищата](#) Възможно е местната власт директно да кандидатства за евросубсидии

Медия: **СТАНДАРТ**

- Заглавие:**
- [Държавните дългове раждат безработица](#) Гаранция да имат само депозити с 5% лихва, предлага Божидар Данев

Медия: **МОНИТОР**

- Заглавие:**
- [Сливат институтите на БАН с университети](#) Държавата запазва сеизмологията и прогнозите за времето
 - [Тръгна акция "касов апарат"](#) Данъчните глобяват до 10 000 лв. при липса на машинката
 - [Заден ход за цената на тока](#) Инвестиции понижават себестойността на електричеството
 - [Андрей Ковачев: Желева постъпи достойно, постави държавата над партийните интереси](#) ГЕРБ възстанови имиджа на България, затова и ЕНП ни подкрепя, казва председателят на българската делегация в групата на ЕНП

ЗА БСК

Медия: **СЕГА**

Заглавие: Изискванията за всяка професия влизат в интернет

Българинът ще може да научава от интернет точно какво и колко да учи за дадено работно място, обещава от Българската стопанска камара. Ценната справка ще може да се получава, след като приключи проектът на БСК "Разработване и внедряване на информационна система за оценка на компетенциите на работната сила по браншове и региони". Той се финансира с близо 9 млн. лв. от оперативна програма "Развитие на човешките ресурси".

Целта е след анализи на бизнеса по браншове и региони да се уточни за всяко работно място какъв капацитет трябва да притежава човек. След края на проекта в интернет ще заработи система, по която всеки може да разбере става ли или не за дадена работа и върху какво да наблегне. Например достатъчни ли са компютърните или езиковите му умения, трябва ли му за дадената позиция правна подготовка или пък финансова. Какво да развие от уменията си и в каква насока.

Според шефа на БСК Божидар Данев дори за една и съща професия в две предприятия може да се изискват различни компетенции в зависимост от условията и техниката в тях. Идеята на системата е не само всеки гражданин да може да провери какво може да работи, но и образователната система да знае в какво да подготвя кадрите.

Медия: ПАРИ

Заглавие: И външната търговия затъна в блатото
България изнася предимно стоки с ниска добавена стойност
Галя Кларк
gclark@pari.bg

Външната търговия се оказва един от секторите, най-силно засегнат от финансовата криза. Според официалната статистика за периода януари - ноември 2009 г. износът е намалял с 24.3% на годишна база до 10.803 млрд. EUR, а свиването на вноса е 34.6% до 14.530 млрд. EUR.

За 2009 г. спадът във вноса е по-голям в сравнение с намалението на износа, каза Веселин Илиев, главен директор Международно икономическо сътрудничество при БСК. Според него намалението на търговския дефицит на пръв поглед е силно положителна новина, но тя има своите негативи. Проблемът е, че са намалели крайното потребление и най-вече инвестициите.

Преход

Ударът щеше да е омекотен, ако си бяхме подредили двора във външната търговия през изминалите 20 години преход, твърдят експертите. Проблемите започват още преди 20-25 години, тъй като не си реструктурирахме стопанството, икономиката, базирана на знанието, остана само някакъв лозунг, далеч, далеч от реалността, твърди Веселин Илиев.

Причини

Българският износ в голямата си част е на продукти с ниска добавена стойност и с нисък иновативен потенциал. Затова икономиката ни е много по-чувствителна към колебания в цените на световните пазари на основни материали и ресурси. Според Илиев голяма част от спада в българския износ се дължи на по-ниските цени на металите. Вероятно със спирането на Кремиковци се регистрира спад в износа на черни метали, но други български производители на черни метали започнаха да изнасят. Освен това вече има и леко покачване на цените на черните метали.

От края на миналата година имаше двойно негативно натрупване при търговията с метали - веднъж спад в обемите на износа и втори път - спад в цените на единица тон метал. Сега има известно стабилизиране и дори възстановяване на цените на металите. Това обаче са продукти с ниска добавена стойност.

Съотношението

Продуктите с добавена стойност, които изнасяме, са само около 14-16% от общия износ. В стоките с ниска добавена стойност водеща стока са горивата. България няма кой знае какви природни ресурси и не е много приемливо един Нефтохим да бъде лидер в нашата експортна листа, каза Веселин Илиев.

Според Илиев продуктите, където страната ни е водеща, също са с ниска добавена стойност. Единият продукт е нерафинираната мед. Там даже технологията е такава, че златото се извлича извън страната, подчерта Веселин Илиев.

България е световен лидер по износ на временно консервирани череши. Те се използват основно в сладкарската промишленост, кетъринга, за украсяване на торти по супермаркети. При тях обаче се получава парадокс. Черешите са български, но липсва техника за опаковане. Те се изнасят в бидони и след това пристигат на българския пазар опаковани като чужда и съответно по-скъпа стока. Вносът е най-вече от Германия и Австрия. При патешките продукти страната ни също е на едно от челните места. Същото е и по износ на кориандър. Най-странното е, че основният ни пазар за кориандър-ра е Индия, който е първият и най-голям производител в света. Износът на етерични масла от лавандула също е силно застъпен.

От продуктите с по-висока добавена стойност България изнася изделия на електрониката с приложение в комуникации с някои компютърни технологии, сензори за автомобилната промишленост, радары, продукти, свързани с военната промишленост. Износът на лекарства бележи ръст през третото тримесечие на 2009 г. спрямо предишното тримесечие.

Пазари

Италия, която преди две-три години беше първият ни водещ експортен пазар, сега вече е на пето място. Румъния излезе на четвърто място, Турция е доста напред - в отделни тримесечия на първо, в други - на второ място. Силни наши пазари са Гърция и Германия, твърдят от БСК. Фокусирани сме се върху страните от ЕС и Турция, която обаче е в митнически съюз с Евросъюза. Не обръщаме достатъчно влияние на традиционни за България пазари като Русия и Украйна, задкавказките републики, Централна Азия, арабски страни, категорични са експертите. Почти никакви позиции вече нямаме в Африка с много малки изключения. Друг парадокс е, че преди 20 години изнасяхме агнешко месо за арабския свят, а сега износът ни е за Италия, Хърватия и Гърция, оттам отива за Франция и впоследствие се изнася за арабските страни. Вярно, че либералната търговия е за това, за да се търсят ниши, но не мисля, че ние си използваме възможностите, е мнението на Веселин Илиев.

Изсветляване

Във всички случаи можем да се надяваме на едно осветляване на икономиката, ако приемем, че сега сме на дъното на сивото, твърди Илиев. Според него постепенното осветляване ще дойде в резултат на мерките, които се вземат. В социалната сфера ще има повече законни трудови договори, вносът и износът ще се отчитат реално, чисто. Сега България отчита много голям износ на цигари за Турция и Того, а пък тези страни не отчитат внос на цигари от България. Какво се случва с тези цигари, не е

ясно.

Таблица на три колони – Износ и внос с трети страни по сектори за януари – октомври 2008 и 2009 година в млн. лв.

Медия: *ПАРИ*

Заглавие: 2010 г. ще е трудна за индустрията

Румен Атанасов,
президент на Българската асоциация на електротехниката и електрониката

Спадът в нашия сектор при износа на електрически и електронни продукти, които са продукти с добавена стойност, е 50% през 2009 г. Поръчките намаляха наполовина. Този спад се дължи на кризата, защото кризата не е само финансова, тя е обща икономическа.

Спадът се отразява на предприятията така, че някои вървят към ликвидация. Те имат технологично оборудване, което не е ефективно да произвежда високотехнологични продукти. Например предприятието Елма Троян, което произвежда електромотори, върви към ликвидация. Аз не споделям оптимизма, че второто тримесечие ние ще достигнем дъното на

технологично оборудване, което не е подходящо да произвежда високотехнологични продукти кризата и ще тръгнем нагоре. Вярно е, че имаме положителни сигнали. Наши предприятия получиха поръчки в последните един два месеца. Но няма гаранция, че това е устойчив тренд, може просто да е някаква флукуация. През 2009 г. всички фирми използват натрупани ресурси.

Най-опасното на тази криза е, че предприятията, очаквайки края ѝ, посягат на неприкосновените запаси, посягат на активите си. Изхвърлят баласта, за да се задържат във въздуха, и това ги декапитализира. И губят квалифициран персонал. Така че аз очаквам 2010 г. да бъде много трудна за българската индустрия.

Медия: *ПАРИ*

Заглавие: Трябва да има агенция за надзор на пазара на храните

Нов европейски регламент иска усъвършенстване на системата ни

Трябва да се създаде агенция за надзор на пазара на храните, става ясно от становище на комитета по търговска политика на БСК. Тя ще разчита на акредитирани и признати в ЕС органи за оценяване на съответствието.

Създаването ѝ ще е с цел да бъде усъвършенствана българската система за надзор на пазара. Агенцията ще е в интерес на българските потребители и производители. Необходимо е да има такъв национален орган заради задължителните изисквания за безопасност и обявяваните доброволни качествени показатели. На 1 януари тази година влезе в сила новият европейски регламент за определяне на изискванията за акредитация и надзор на пазара.

Двата български органа - Изпълнителна агенция Българска служба по акредитация (ИА БСА) и Българският съвет за доброволна акредитация и упълномощаване (БСДАУ), са натрупали значителен опит, но не отговарят на изискванията на този регламент.

Противоречие

България чрез ИА БСА отговаря само на две области, и то от нерегулираната или доброволната област, а не от регулираната - задължителната област. Това противоречи на националния интерес и конкурентоспособността на българската икономика. Други страни от ЕС с подобни структури, като Германия, Италия, вече са създали своите национални органи, казва Борислав Георгиев, зам.-председател на комитета по търговска политика на БСК.

До декември 2009 г. обаче такава агенция не беше създадена. Това поражда

риск при първи сигнал от външен конкурент да бъдат дискредитирани акредитациите на ИА БСА. Тогава България ще бъде задължена да ползва чужд акредитиращ орган. Последствията ще бъдат негативни, като например отпадане на досегашни нотификации на органи за оценяване на безопасност; спиране на бъдещите български нотификации; а за безопасността и качеството на храните ще трябва да се търсят външни контролни органи, предупреждават експерти.

Проект

На 6 януари Министерският съвет прие проект за закон с идея да се направи промяна в системата заради влезлия в сила нов европейски регламент. Проектът обаче предвижда само разширяване на функциите на старата агенция и увеличаване на администрацията, а не нов орган.

Гая Кларк

Медия: *ПАРИ*

Заглавие: Малкият бизнес на Испания търси български партньори

Интервю Мануел Риера, председател на Българо-каталунската търговска камара

► Кой сте вие, господин Риера?

- Аз съм юрист, в моята страна Испания съм съветвал министри, например министъра по пътното строителство, а в България съм от 3 години. Съветвал съм Агенция Пътна инфраструктура. Сега съм

представител на Българската стопанска камара за Испания, Франция и Андора. Аз съм каталуец. Поел съм и председателството на Българо-каталунската търговска камара.

► Каква е същността на вашата работа?

- Работя в две направления. Едното е свързано с частен бизнес. Аз съм генерален директор за Източна Европа на G 56 - това е една от значимите испански строителни фирми. Второто направление е институционално - в Българо-каталунската индустриална камара и Българската стопанска камара. Най-общо мога да кажа, че обяснявам в Испания, Франция и Андора какво е България и какво могат българите. Защото, да не се лъжем, България е големият непознат за Европа.

► Защо мислите, че вашата работа може да бъде от полза за България?

- По две причини. Едната е, че разбирам от работата си, а втората, че ние от Испания и Каталуния вече сме минали по този път. Влязохме в ЕС много по-рано и успяхме да се развием икономически. Познавам опита на моята страна - както успехите, така и грешките, които допуснахме. Ще бъде много добре, ако успеете да повторите само положителния ни опит, без да грешите като нас. Много ми се иска Европа да научи поне малко от историята на България, да „открие“, че сте били третата по големина европейска сила в средновековието, а не само името ви да се върти в черните и криминалните хроники на новините.

► За българите Испания е едно привлекателно място за работа. Но кризата поразил точно „българските“ отрасли - строителство и хотелиерство. Какво ги очаква сега?

- Вярвам, че образователната система на България е много по-добра от испанската. Нивото на образование на българите в Испания е високо. Обикновено това са хора, които говорят английски, немски и по необходимост - испански. Мисля, че те имат много добри шансове да си намерят работа дори по време на криза.

► Освен с работната сила, с кои други страни България е интересна за испанците?

- На първо място е фактът, че вашата страна вече е в ЕС и има парични фондове от Европа, които да усвоявате. Например субсидии за инфраструктурно строителство. В последните 20 години страната, която най-много е развила инфраструктурата си, е Испания. Ние няхахме добри железници, а сега сме лидери във влаковете с висока скорост. Автомагистралите ни бяха 1000 километра, а сега са 10 000 километра. Имахме 920 селски къщи, а сега са 20 000 селски къщи за туризъм. Всичко това ние постигнахме, използвайки разумно европейските пари. В България вече са се настанили испански фирми, които инвестират тук. Например фирма Рока, както и още една голяма фирма за керамични изделия, която е в Русе. Част от моите задължения е да представям възможностите за инвестиции в България, така че испански фирми да прехвърлят част от дейността си тук, защото стойността на работната ръка тук е ниска, техническият капацитет е висок, данъците - ниски, а законодателството - добро за инвеститорите. Това са няколко неотразими конкурентни предимства за вашата страна.

► Нека сега да погледнем обратно - с какво Испания е интересна за българския бизнес?

- От много години Испания внася текстил, произведен тук. Това продължава дори и сега, в условията на криза. Внасяме също така обувки и продукти на българската бижутерийна индустрия. Въпросът сега обаче е друг - кои ще са тези изделия, в които испанските фирми ще могат да добавят много повече стойност тук, отколкото

в Испания. Това, разбира се, е и въпрос, който много повече касае българския бизнес. Добре, тук виешите много хубави ризи и панталони, правите отлични обувки. Но България не трябва да се съревновава да шие най-евтините ризи, панталони и обувки. А например да прави най-люксовите вратовръзки в света.

► Като казахте, че България е една Испания преди 20 или 30 години, сигурно имате по-точна прогноза за това, което ни очаква?

- През първите 2-3 години от влизането на Испания в еврозоната страната ни постоянно беше на загуба. Не знаехме как да достигнем до европейските пари, а имяхме големи очаквания. България в момента прави същото - внася си вноските в ЕС, но трудно получава пари от европейските програми и хората са разочаровани. Мисля, че идва времето, когато ще можете да споделите предимствата на съюза.

► Господин Риера, представете ни фирма G 56, в която сте мениджър за Източна Европа?

- Фирмата има различни направления на дейността си и едното е обществено строителство, заради което съм назначен тук. Имаме опит и интерес да управляваме строителството на пътища, пречиствателни станции. В Испания ние сме специалисти също в изграждането на общинските пазари, болници, домове за възрастни хора, търговски сгради. Например ние правим много от банковите офиси в Испания, сградите на големите магазини за облекла, хипермаркети. Имаме и направление ресторантьорство и строим луксозни ресторанти. Строим също така големи хотели например от веригата Сол мелиа. Управляваме строителния процес от проекта до изграждането. В България сме от три години и екипът ни е от 12 души. В Каталуния сме 110 души, в Мадрид - 160 души. Всички са отлични архитекти и инженери. За самото строителство наемаме подизпълнители на място. Преди една година компанията ни спечели награда за най-добър европейски тунел, който направихме в Андора. В България дойдохме, за да направим курорт на Слънчев бряг, инвестицията е за около 100 млн. EUR, от които досега са вложени 32 млн. EUR. Темпът ни обаче е по-бавен, защото пазарът и в България се сви. Но работим.

► Господин Риера, като мениджър и като консултант вие обикаляте България интензивно. Какви срещи ви предстоят? - През февруари имаме

среща с администрацията на Южен Централен район. Ще обясним формулите за финансиране на различни проекти. Общините тук не разполагат с много пари, но имат необходимост да строят обществени сгради и инфраструктура. На тази среща ще наблегнем на публично-частното партньорство и начините за частно финансиране на изграждането на проекти с обществено значение. В Испания по тази формула има построени затвори, съдилища, училища, пътища, жилища и дори метрo-линии. Ако Пловдив иска да си строи например съдебен комплекс, но няма пари, можем да се споразумеем да го построим ние, да го поддържаме и да го дадем под наем за 30 години и на 31-вата градът ще е „изкупил“ съдебния комплекс, а ние ще сме си върнали парите с печалба.

► Какви са рисковете в един бизнес между толкова отдалечени страни? Защо да си вярваме в един кризисен момент като сегашния?

- Защото сме европейци и бидейки в Европа, имаме обща юридическа сигурност. Кризата не ме притеснява толкова. Притеснява ме начинът на мислене на испанския предприемач. Той казва: аз имам опит от работа в Мароко, следователно мога да работя и в България. Грешка. България е в Европа, където сме и ние. И ако решиш да хитруваш, Европейският съд в Брюксел много бързо ще ти почука на вратата. Съветвам испанския предприемач да дойде тук, за да добавя повече стойност, отколкото в Мароко. В последните две години има спад в стокообмена между България и Испания. Защото се занимавахме с неща, които имат ниска добавена стойност, като текстил, обувки, лека промишленост. Голяма грешка беше потокът на испански капитал към недвижимо с-ти в България - в хотели в Банско и бизнес сгради в София, жилища в различни градове. Това е и моя грешка, защото как можеш да продадеш тук едно жилище за 120 000 EUR, когато средната заплата е 360 EUR. Ще дойдем ли испанците да живеем тук? Или пък всички англичани ще хукнат към България? Мисля, че насоката на привличане на капитали трябва да се промени от големите към малките и най-вече към средните фирми. Кризата ни показва, че когато голяма фирма затвори - 1000 души излизат на улицата. Но ако малка и средна фирма затвори - не е толкова страшно. Така че нека да идват големи инвеститори, но да опитаме да привлечем също малък и среден испански бизнес в България.

Михаил Ванчев

Медия: *МОНИТОР*

Заглавие: Божидар Данев, председател на Българската стопанска камара: Вдигането на възрастта не решава проблема пенсиониране

Да се ограничи правото на работодателя да пенсионира хората при навършена възраст, е абсолютно приемлива идея. Защото и без това той има достатъчно много други основания за прекратяване на трудовия договор. Заради това пенсионната възраст може да бъде оставена спокойно на инициативата на работника. Когато той реши в определения период да се пенсионира, да го направи. И сега работодателят може да задържи човек, на когото държи. Новото е обаче, че по принцип ще му се отнеме тази инициатива. Разликата е на 180 градуса.

Тази промяна в законодателството обаче няма нищо общо с възрастта за пенсиониране.

Безработицата вероятно ще промени част от идеите. Поначало тя е един от най-тежките проблеми във всяко общество. Включително и в нашето. Тази година ще е трудна за много хора. Даже се страхувам, че проблемите с пазара на труда ще са повече, отколкото в момента виждаме.

Например мнозина си мислят, че щом кризата отmine, нещата ще се върнат, каквито бяха. Уви, разчетите показват, че ще сме изправени пред принципно различна ситуация. Повечето от фирмите, които оцелеят, ще го направят чрез оптимизиране и на технологии, и на състав. Боя се, че цената на успешните предприятия ще е реструктуриране, което ще изисква много по-малко работници. Производителността на труда неминуемо ще се вдигне. Ще имаме излишък от работна сила, а проблемът ще е още по-голям, понеже фирмите вече ще търсят нов тип квалификация от своите работници. А много се страхувам, че голяма част от хората, които търсят работа, няма да са готови за тези нови изисквания.

Не приемем ли това условие, означава да поддържаме работни места за дисквалифицирани работници. Това е тежка дилема. Или трябва да измислим начин, по който да ги обучим за изискванията на работодателите след кризата, или трябва да сме готови бюджетът да издържа голяма група неквалифицирани хора.

Една от най-важните задачи и на Агенцията по заетостта и на социалното министерство е да създаде истински контролен механизъм, да създаде инструменти, с които да се преценява до каква степен хората, които минават курсове, усвояват тази квалификация. Но това е половината от проблема. Другата половина е какво работодателите искат да знаят техните работници. Голяма част от бизнеса всъщност няма реално влияние върху изработването на професионалните стандарти, на които трябва да отговаря всеки работник. Връзката му с образованието е напълно разкъсана.

Българо-германските центрове, които работят от десетина години у нас, са безспорно най-добрите центрове. Защото методологията, помощните материали и пособията, които използват, са модерни.

Аз също смятам, че осигурителните системи трябва да се изчистят от неосигурителни плащания. Това не означава хората да бъдат лишавани от подкрепата на обществото, но нека тя да е чрез системите за социално подпомагане, а не чрез осигурителните системи.

Ако осигурителната пенсия и социалната помощ са твърде близки, не се ли губи мотивацията на хората да работят? Да, това е един от най-важните въпроси, които обсъждаме в консултативния съвет по пенсионната реформа. Но поехме ангажимент да не изнасяме идеи предварително.

Безработицата расте, чакат ни най-тежките месеци на кризата, прогнозираат експертите. Какво трябва да направи кабинетът, за да изведе икономиката от рецесия, попитахме Божидар Данев, председател на Българската стопанска камара

- Кризата е в разгара си. Какво трябва да направи правителството, за да изведе икономиката от рецесията?

- Правителството има две цели - постигане на нулев или минимален бюджетен дефицит (под 1%) и удовлетворяване на критериите за включването ни в ERM II. Първото е факт, но това не е достатъчно. Добре известно е, че в съответствие с правилата на Евростат отложените задължения на държавата също формират бюджетния дефицит. Рязко се влошава цялостната ликвидност в държавата. Драматично намалява приходната част на бюджета, в т. ч. постъпленията от ДДС, от корпоративен данък и социални плащания, приходи от мита и акцизи. Ниската ликвидност на бюджета, паралелно с целта нулев бюджетен дефицит, води до задържане плащанията на държавата към бизнеса и влошава и неговата ликвидност. Не се връща кредитът по ДДС, не се възстановяват акцизи, не се плащат навреме обществени поръчки, включително и от общините, не се превеждат парите от европейските фондове. Има договори с отложени плащания, за които никой не споменава, особено в здравеопазването. Разбира се, тези задължения са само на повърхността, защото в момента, когато държавата се прояви като първокласен платец (каквато трябва да бъде), много фирми, които не са фактурирали досега извършени дейности, за да не платят ДДС, ще го направят и нещата ще се завъртят

по низходяща ликвидна спирала?

- Какви са последствията от това?

- Последствията са, че бизнесът не плаща заплати и осигуровки, защото няма средства. Остава му единственият изход да освобождава работници, които лягат на отговорността на държавата. Увеличава се броят на фалитите, намалява се потреблението, хората обедняват, спират да купуват и порочният кръг се затваря. Държавата не получава ДДС, защото не се консумира, и т.н.

- Как ще окажат взаимноотношенията на бизнеса и банките?

- Свидетели сме на един феномен на българското развитие - стабилността на банковата ни система. Никой обаче не казва, че размерът на активите, които обезпечават кредитите в условията на кризата, рязко е намалал поради обезценка. Обезценена се фирмите - показател е спадът на цените на акциите им на фондовата борса. Свиват се цените на имотите, включително и промишлените. Постепенно се оказва, че банките са на червено поради слабо обезпечените кредити, и са необходими нови парични средства, нови провизии. Същите намират изход в покачване на лихвите по депозитите в лева и евро, които средно вече за левови са над 9%. В момента върви едно надлъгване и недоверие между банките. Независимо че имат достатъчен финансов ресурс, те се страхуват от бъдещи лоши кредити, които не са обезпечени поради свиване цената на активите, и се опитват на всяка цена да привлекат всеки свободен лев. Друго икономическо явление е намалението на парите в оборот (паричните агрегати), които съществено са се свили и продължават да намаляват. Това също е причина да расте цената на паричния ресурс, а оттам - очаквано да растат и лихвите по кредитите. Банките губят доверие към бенефициентите и спират да финансират клиенти, поради влошената стопанска конюнктура. Включително и за изпълнение на обществени поръчки или по проекти, финансирани от структурните европейски фондове, защото не са сигурни, че правителството ще изплати навреме дължимите средства.

- Как се излиза от това положение?

- Тук трябва намеса на държавата. Засега тя само наблюдава от страни. Още един показател, който никой не споменава, е, че цената на междубанковите депозити е 1 на сто. Тази ниска цена е доказателство, че банките имат свободен ресурс, но няма търсене. Всяка банка при определяне цената на кредита се съобразява с няколко структурни елемента - цената на привлечените средства (цената на депозитите), риска на държавата, риска при бенефициента. Към тази цена кредитополучателят трябва да добави и размера на таксите. И като се калкулират всички тези разходи за кредитополучателя, реалният лихвен процент скача много над официално обявения. Няма такъв бизнес, който да реализира съответна норма на печалба. Налице е и едно друго явление, което не се наблюдава от обществото. Редица банки изнесоха немалки части от кредитните си портфейли и сега, след тяхното финансово укрепване, ги внасят отново. И този внос се отчита като новоотпуснати кредити и оживление в кредитната активност. Независимо от тази трудна обстановка банките са натрупали над 700 млн. лв. печалба за кризисната 2009 г. Ето защо говоря за надлъгване - банките нямат доверие помежду си, нямат доверие в държавата като платец, нямат доверие в бизнеса в нестабилната икономическа обстановка. Голяма част от банките, които бяха най-агресивни на българския пазар, имат проблеми с банките майки в техните страни. При това положение държавата трябва да се намеси категорично, за да се разкъса порочният кръг.

- Какво е най-спешно да направи държавата?

- В момента бизнесът се нуждае най-силно от финансиране. Затова първото нещо, което държавата

трябва да направи, е да стане първокласен платец и да започне да плаща на бизнеса, а не на протестиращите. Щом някой затваря пътища, завежда дела или обявява стачки, тогава да се плаща. Очакванията, които се създават, са много опасни и подтикват към вредни постъпки.

- Какви са прогнозите за безработицата?

- Според Министерството на труда и социалната политика регистрираната безработица за 2010 г. ще бъде средногодишно 11,4%. Реалната безработица е значително по-висока - от 19 до 20%. Само преди година незаемите бяха около 6%, а обезкуражените 140 хил. За 15 кризисни месеца подобно нарастване е почти катастрофално.

- Какво очаква бизнесът да се случи?

- Държавата през 2009 година пое едностранно, без никакви условия гаранции по депозитите, независимо от техния депозитен лихвен процент. Тази гаранция трябва да се преразгледа и държавата да обяви, че ще гарантира само депозити, които имат номинален лихвен процент, равен на прогнозното ниво на инфлацията плюс 2%. Или на този етап не трябва да бъде повече от 5%. Това ще накара голяма част от хората да преориентират депозитите си и по този начин да се намали цената на привлечения ресурс и оттам цената на кредита. Би могло да се направят и някои промени в законодателството, като например на БНБ да се разреши да издава ценни книжа, за да могат банките да пласират своя излишен ресурс. С подобен инструмент може да се привлекат изнесените навън средства от пенсионните фондове. Парите в държавата не свършват, но те не са в оборот. Основният инструмент за привличане на нови средства остава широкото разгръщане на публично-частното партньорство при изграждането на широка гама инфраструктурни проекти, проекти, свързани с енергийната ефективност, за което са необходими смели политически решения. Приватизацията на държавни участия в енергийни дружества също е мощен инструмент за набирането на свежи средства, които да оживят икономиката и да доведат до бягство от "икономиката на безработицата".

Валерия Стойкова